

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ
від 23 січня 2024 р. № 49-р
Київ

Про схвалення Стратегії розвитку територій у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення на 2024—2032 роки

- Схвалити Стратегію розвитку територій у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення на 2024—2032 роки, що додається.
- Затвердити операційний план заходів з реалізації Стратегії розвитку територій у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення на 2024—2026 роки, що додається.
- Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади подавати щокварталу до 25 числа наступного місяця Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів інформацію про стан виконання операційного плану заходів з реалізації Стратегії розвитку територій у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення на 2024—2026 роки.
- Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів:
 - подавати щокордо до 1 лютого Кабінетові Міністрів України звіт про стан реалізації Стратегії, схваленої цим розпорядженням;
 - подати Кабінетові Міністрів України до 1 вересня 2026 р. проект операційного плану заходів з реалізації Стратегії розвитку територій у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення на 2027—2029 роки та до 1 вересня 2029 р. проект операційного плану заходів з реалізації Стратегії розвитку територій у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення на 2030—2032 роки.
- Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади під час формування проекту Державного бюджету України на відповідний рік передбачати кошти в межах реальних можливостей бюджету, необхідні для виконання заходів Стратегії, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України Д. ШМИГАЛЬ

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 23 січня 2024 р. № 49-р

СТРАТЕГІЯ розвитку територій у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення на 2024—2032 роки

Опис проблем, які обумовили прийняття Стратегії, і нормативно-правових актів, що діють у сфері управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення

Ця Стратегія визначає основні засади державної політики у сфері управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення (далі — зона відчуження) та спрямована на досягнення взаємної узгодженості, пов'язаної з ефективним використанням зазначених територій.

Необхідність прийняття Стратегії зумовлена:

- відсутністю на сьогодні єдиного документа державного планування розвитку територій у зоні відчуження;
- знаннями на майданчику Чорнобильської АЕС, що значно підвищили рівень радіаційної безпеки та знизили негативний вплив на навколишнє природне середовище (над об'єктом «Укриття» збудовано новий безпечний конфайнмент, побудовано проміжне сховище відпрацьованого ядерного палива сухого типу та розпочато перевезення до нього відпрацьованого ядерного палива з Чорнобильської АЕС);

необхідністю виявлення, охорони, збереження, популяризації та передачі майбутнім поколінням культурної спадщини, що перебуває на території зони відчуження;

необхідністю ліквідації наслідків окупації Російською Федерацією зони відчуження та відновлення її територій.
На сьогодні діяльність на території зони відчуження регулюється, зокрема, Законами України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії», «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання», «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону культурної спадщини».

Аналіз поточного стану справ, тенденції та обґрунтування
щодо необхідності розв'язання виявлених проблем

Зона відчуження — відкрите площинне
джерело іонізуючого випромінювання

Радіоактивне забруднення залишається основним фактором безпеки в зоні відчуження, що обумовлений шкідливим впливом іонізуючого випромінювання на населення та навколишнє природне середовище.

Радіаційну небезпеку в зоні відчуження становлять:

- радіоактивно забруднене навколишнє природне середовище;
- радіоактивні речовини і матеріали, що містяться в пунктах захоронення радіоактивних відходів і пунктах тимчасової локалізації радіоактивних відходів, на об'єкті «Укриття»;
- операції з поводження з радіоактивними матеріалами.

Зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення
об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему

Чорнобильська АЕС, на якій в повному обсязі припинено виробництво електроенергії відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2000 р. № 598 «Про дострокове припинення експлуатації енергоблока № 3 та остаточне закриття Чорнобильської АЕС» (Офіційний вісник України, 2000 р., № 14, ст. 566), перебуває на стадії зняття з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Завершення діяльності із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему потребуватиме не менше 100 років і має на меті зниження ризиків для населення, навколишнього природного середовища шляхом проведення очищення території навколо Чорнобильської АЕС до стану максимального зняття обмежень та регуляторного контролю.

Завдання і заходи щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему та поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами, накопиченими на Чорнобильській АЕС, і тим, що будуть утворюватися під час планової діяльності, визначаються Законом України від 15 січня 2009 р. № 886-VI «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему».

Поводження з радіоактивними відходами

У 1987 році прийнято рішення про створення комплексу виробництв із збору, дезактивації, транспортування, переробки та захоронення радіоактивних відходів з території, забруднених внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

Створення такого об'єкта з поводження з радіоактивними відходами зумовлено необхідністю мінімізації екологічної небезпеки, пов'язаної з територіями, забрудненими внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Використання проектних потужностей зазначеного об'єкта дасть змогу вирішувати питання захоронення дуже низько-, низькоактивних відходів, а також питання довготривалого зберігання середньо- та високоактивних радіоактивних відходів до передачі їх на захоронення до сховища на проміжних глибинах і до геологічного сховища відповідно.

На сьогодні на комплексі виробництв, спорудження якого розпочалося у січні 1998 року, збудовано спеціально обладнане приповерхнєве сховище твердих радіоактивних відходів (ТРВ-1 і ТРВ-2) та централізоване сховище відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання.

Завдання і заходи щодо поводження з радіоактивними відходами, створення нових та експлуатації наявних сховищ радіоактивних відходів, а також забезпечення створення системи фізичного захисту таких об'єктів визначаються Законом України від 17 вересня 2008 р. № 516-VI «Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами».

Поводження з відпрацьованим ядерним паливом

На майданчику Чорнобильської АЕС виконуються роботи з поводження з відпрацьованим ядерним паливом відповідно до завдань і заходів, визначених Законом України від 15 січня 2009 р. № 886-VI «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему».

Крім того, на території зони відчуження державним підприємством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» експлуатується централізоване сховище відпрацьованого ядерного палива, де зберігатиметься відпрацьоване ядерне паливо з трьох українських атомних електростанцій (Південноукраїнської, Хмельницької та Рівненської). Проектний строк експлуатації сховища становить щонайменше 100 років.

Побутові та небезпечні відходи

В Україні особливо гострою є проблема утворення відходів та поводження з ними. Накопичення значних обсягів відходів різних видів спричиняє виникнення загроз у сфері екологічної безпеки та негативно впливає на стан навколишнього природного середовища, здоров'я та життя громадян.

Розташування відповідних об'єктів з управління відходами у зоні відчуження, постійне проживання населення в якій заборонено, дасть змогу покращити екологічний стан та уникнути негативного впливу на здоров'я населення.

Внаслідок господарської діяльності підприємств з видобування корисних копалин (зокрема нафти, газу) на території України утворюються техногенно-підсилені джерела іонізуючого випромінювання природного походження, що містять природні радіонукліди, такі як торій-232, радій-226, калій-40. Виконання робіт з дезактивації та подальшого безпечного поводження з ними у зоні відчуження дасть змогу зменшити негативний вплив на навколишнє природне середовище і забезпечити управління зазначеними небезпечними речовинами.

На полігоні твердих побутових відходів «Лелів», який розташований у зоні відчуження, приймаються тверді побутові відходи. У зоні відчуження тривалий час перебуває велика кількість небезпечних відходів, зокрема ртутні лампи, щодо яких необхідно проводити операції з управління відходами. Вивозити відходи за територію зони відчуження заборонено, у зв'язку з чим виникає потреба в їх переробці для подальшого видалення на забрудненій території.

У зв'язку із зазначеним виникла необхідність у реконструкції полігона твердих побутових відходів «Лелів» із перепрофілюванням у багатофункціональний комплекс з управління відходами для потреб зони відчуження.

Науковий потенціал

Під час виконання робіт з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у зоні відчуження утворювалися наукові підприємства та підрозділи, засновано ряд наукових лабораторій та полігонів, на яких протягом багатьох років виконувалися науково-дослідні роботи з вивчення стану, поведінки, моделювання та прогнозування міграції радіонуклідів у навколишнє природне середовище, досліджувалися радіобіологічні та медико-біологічні наслідки аварії, розроблялися методи дезактивації та реабілітації забруднених територій, вирішувалися питання поводження з радіоактивними відходами.

Результати зазначених наукових досліджень сприяли формуванню нових фундаментальних знань про закономірності та тенденції розвитку об'єктів біосфери і людини в умовах радіаційних навантажень, а також забезпечували необхідною інформацією обґрунтування проектних та технологічних рішень із здійснення природоохоронних заходів і мінімізації негативних наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Відновлювана енергетика

Після зняття з експлуатації водойми-охолоджувача вивільниться територія площею близько 23 кв. кілометрів, яка розташована в безпосередній близькості від розвинutoї інфраструктури майданчика Чорнобильської АЕС, зокрема об'єктів електроенергетики (електричних підстанцій, електричної мережі).

Розміщення об'єктів відновлюваної енергетики в зоні відчуження дасть змогу ефективно використовувати зазначену територію та наявну енергетичну інфраструктуру.

Природно-заповідний фонд

Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник — унікальний об'єкт природно-заповідного фонду. Крім природозберігаючої та природоохоронної функцій, що притаманні всім територіям та об'єктам природно-заповідного фонду, заповідник забезпечує бар'єрну функцію в зоні відчуження з непоширення радіонуклідів, а також реабілітацію та відродження території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Проблема лісових пожеж в зоні відчуження на сьогодні залишається однією з найбільш гострих та актуальних.

Пріоритетним напрямом для забезпечення пожежної безпеки природних екосистем є розвиток відомчої пожежної охорони, а також застосування сучасних інформаційних технологій, що дасть змогу точніше конфігурувати систему запобігання виникненню пожеж, накопичувати, зберігати і обробляти інформацію, на основі якої приймаються оптимальні управлінські рішення.

На території об'єктів природно-заповідного фонду передбачається проведення робіт із збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які перебувають під загрозою зникнення, а також здійснення фонового екологічного моніторингу та вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

Культурна спадщина

Територія зони відчуження здавна була осередком культурних традицій, що витокими сягають часів формування східнослов'янських племен і мають виняткове значення для відтворення етнічної історії українського народу.

Унаслідок аварії на Чорнобильській АЕС ця територія України назавжди перестала існувати як цілісний етнокультурно-мовний ареал, що призвело до загрози загині всієї комплексу її унікальної традиційної культурної спадщини.

У результаті польових досліджень протягом останніх десятиліть зібрано багатопрофільний музейний та архівний фонд, який може забезпечити відтворення втраченого етнокультурного середовища.

Крім того, на території зони відчуження залишаються об'єкти культурної спадщини, які відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини» підлягають збереженню, взяттю на державний облік та охороні.

Відвідування зони відчуження з туристичною метою

Період 2017—2019 років характеризується сталим зростанням показників відвідування зони відчуження з туристичною метою. Так, у 2017 році зону відчуження відвідали 46 136 осіб, у 2018 році — 71 862 особи (приріст 56 відсотків), у 2019 році — 124 503 особи (приріст 73 відсотків).

Проте через поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, у 2020 році зону відчуження відвідали 36 470 осіб.

У 2021 році показники відвідування зони відчуження з туристичною метою почали відновлюватися і становили 73 086 осіб. У січні 2022 року бажачими відвідати зону відчуження виявилось майже вчетверо більше, ніж у такий самий період минулого року, — 2172 відвідувачів у складі 313 груп (у 2021 році 620 відвідувачів у складі 92 груп). Зважаючи на кількість відвідувачів в перший місяць 2022 року, визначалася позитивна динаміка зростання відвідування з туристичною метою.

Після початку повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України відвідування зазначеної зони з туристичною метою стало неможливим.

Відновлення території після деокупації

Збройна агресія Російської Федерації проти України та тимчасова окупація зони відчуження призвели до значного замінування території. Перебування у зоні відчуження стало ще більш небезпечним.

На даний час тривають роботи з розмінування території та відновлення пошкодженого, знищеного і розграбованого майна та об'єктів зони відчуження.

Радіаційно небезпечні об'єкти не було зруйновано, радіаційний стан території є задовільним. Зафіксовано значні втрати автомобільної техніки, комп'ютерів, офісної техніки, засобів дозиметричного контролю та іншої вимірювальної техніки, установ та організацій, що провадять діяльність на території зони відчуження. Заподіяно шкоди на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду.

Стратегічні цілі та показники їх досягнення

- Стратегічними цілями є:
- забезпечення бар'єрної функції зони відчуження.
 - Показником досягнення стратегічної цілі є мінімізація вносу радіонуклідів водним та повітряним шляхами;
 - забезпечення радіоекологічного моніторингу і дозиметричного контролю.
 - Показниками досягнення стратегічної цілі є:
 - забезпечення контролю, оцінки і прогнозу радіаційної обстановки;
 - забезпечення індивідуального дозиметричного контролю;
 - розвиток Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника.
 - Показниками досягнення стратегічної цілі є:
 - мінімізація кількості надзвичайних ситуацій;
 - збереження та відновлення популяції об'єктів тваринного та рослинного світу;
 - розвиток відновлюваної енергетики та низьковуглецевої енергетики на території зони відчуження.
 - Показниками досягнення стратегічної цілі є:
 - реалізація пілотної програми щодо створення сонячної (фотоелектричної) електростанції;
 - реалізація пілотної програми будівництва вітроелектростанцій;
 - реалізація пілотної програми з отримання відновлюваного водню, виробленого з використанням технологій відновлюваної енергетики;
 - реалізація проектів щодо створення та експлуатації малих модульних реакторів;
 - удосконалення системи управління відходами.
 - Показником досягнення стратегічної цілі є створення сучасного багатофункціонального комплексу з управління відходами з потужністю перероблення не менше 150 тис. тонн на рік;
 - розвиток наукового потенціалу.
 - Показниками досягнення стратегічної цілі є:
 - активізація фундаментальних та прикладних наукових досліджень;
 - проведення аналізу та узагальнення моніторингової інформації з різних аспектів радіоекології;
 - створення ефективної інноваційної інфраструктури в зоні відчуження;
 - збереження та актуалізація культурної спадщини зони відчуження.
 - Показниками досягнення стратегічної цілі є:
 - збереження не менше 25 нерухомих об'єктів культурної спадщини зони відчуження;
 - створення не менше двох музейних експозицій;
 - повернення в суспільне життя надбав нематеріальної культурної спадщини;
 - розвиток туристичної інфраструктури зони відчуження.
 - Показниками досягнення стратегічної цілі є:
 - удосконалення порядку та умов відвідування зони відчуження з туристичною метою;
 - створення не менше 10 нових маршрутів відвідування із створенням у зоні відчуження сучасної інфраструктури, удосконалення діючих маршрутів;
 - відновлення зони відчуження після деокупації.
 - Показниками досягнення стратегічної цілі є:
 - гуманітарне розмінування території зони відчуження;
 - поновлення матеріально-технічних засобів, комп'ютерної та офісної техніки, засобів дозиметричного контролю та іншої вимірювальної техніки.

Завдання, спрямовані на досягнення поставлених цілей,
етапи їх виконання, очікувані результати

Для досягнення стратегічної цілі «Забезпечення бар'єрної функції зони відчуження» передбачається виконати такі завдання:

- забезпечення відтворення лісів, притаманних території зони відчуження;
- здійснення водоохоронних заходів;
- відновлення водно-болотних угідь.

Очікувані результати:

- поліпшення якісного складу лісів, підвищення їх продуктивності та біологічної стійкості;
- підвищення лісистості, зокрема в результаті лісовідтворення на ділянках, не вкритих лісом;
- забезпечення готовності до надзвичайних ситуацій, пов'язаних з ризиком затоплення радіоактивно забруднених територій.

Для досягнення стратегічної цілі «Забезпечення радіоекологічного моніторингу і дозиметричного контролю» передбачається виконати такі завдання:

проведення оцінки стану радіаційної безпеки, а також прогнозування радіаційного стану; здійснення дозиметричного контролю та удосконалення процедури його проведення.

Очікувані результати:

- забезпечення поінформованості населення про стан радіоактивного забруднення навколишнього природного середовища і стан радіаційної безпеки;
- неперевиконання встановлених лімітів доз опромінення;
- створення безпечного середовища.

Для досягнення стратегічної цілі «Розвиток Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника» передбачається виконати такі завдання:

збереження та відновлення генофонду тваринного і рослинного світу, природних середовищ їх існування; охорона території Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника, його природних комплексів та об'єктів; створення сучасної системи запобігання, раннього реагування та гасіння лісових пожеж із забезпеченням радіаційної безпеки; розвиток бази наукових досліджень, організація системи екологічного моніторингу.

Очікувані результати:

- збереження типових природних комплексів Полісся, природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу;
- недопущення виникнення пожеж та надзвичайних ситуацій;
- покращення оперативного реагування на надзвичайні і кризові ситуації, збільшення повноти контролю за ними;
- дослідження поточних явищ природи та процесів, які відбуваються в екосистемах, здійснення фонового екологічного моніторингу та вивчення радіаційної обстановки.

Для досягнення стратегічної цілі «Розвиток відновлюваної енергетики та низьковуглецевої енергетики на території зони відчуження» передбачається створити сучасний науково-виробничий комплекс з розвитку джерел відновлюваної енергетики.

Очікувані результати:

- забезпечення ефективного використання території, інфраструктури і висококваліфікованого персоналу зони відчуження;
- виробництво електроенергії з альтернативних джерел;
- скорочення викидів діоксиду вуглецю.

Для досягнення стратегічної цілі «Удосконалення системи управління відходами» передбачається створити в зоні відчуження сучасний багатофункціональний комплекс з управління відходами.

Очікувані результати:

- перетворення полігона твердих побутових відходів «Лелів» на сучасний багатофункціональний комплекс з управління відходами;
- забезпечення ефективного використання території та інфраструктури зони відчуження.

Для досягнення стратегічної цілі «Розвиток наукового потенціалу» передбачається виконати такі завдання:

координація та активізація наукових досліджень; розвиток наукової та дослідницької інфраструктури зони відчуження.

Очікувані результати:

- визначення переліку основних наукових напрямів та тематики фундаментальних досліджень;
- розроблення наукових програм та проектів, спрямованих на об'єднання зусиль наукових підрозділів підприємств зони відчуження з провідними вітчизняними та науковими закладами іноземних держав у розв'язанні актуальних проблем розвитку науки;
- забезпечення відкритого доступу до публікацій і результатів наукових досліджень;
- створення розвинutoї мережі наукової та дослідницької інфраструктури;
- зміцнення кадрового потенціалу.

Для досягнення стратегічної цілі «Збереження та актуалізація культурної спадщини зони відчуження» передбачається виконати такі завдання:

обстеження нерухомих об'єктів культурної спадщини; проведення археологічних досліджень на городищі середньовічного Чорнобиля та на прилеглих територіях; комплектування та науково-технічне опрацювання архівних і музейних фондів; створення історико-етнографічного музейного комплексу; створення Чорнобильського регіонального науково-інформаційного фонду етнокультурної спадщини.

Очікувані результати:

збереження об'єктів культурної спадщини Чорнобильського Полісся; збереження історичної пам'яті відселених територій як важливого чинника зміцнення національної безпеки України; забезпечення широкого доступу до врятованих національних культурних надбань.

Для досягнення стратегічної цілі «Розвиток туристичної інфраструктури зони відчуження» передбачається виконати такі завдання:

покращення умов приймання відвідувачів, облаштування маршрутів відвідування та туристичних локацій; забезпечення контролю переміщення відвідувачів та оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

Очікувані результати:

підвищення рівня інвестиційної привабливості зони відчуження; залучення українських та іноземних інвесторів для реалізації проектів з відновлення та збереження об'єктів на території зони відчуження, розбудови туристичної інфраструктури; збільшення кількості відвідувачів.

Для досягнення стратегічної цілі «Відновлення зони відчуження після деокупації» передбачається виконати такі завдання:

здійснення гуманітарного розмінування забруднених вибухонебезпечними предметами територій; закупівля матеріально-технічних засобів замість втрачених внаслідок окупації; відновлення та удосконалення системи радіаційного моніторингу зони відчуження, поновлення засобів дозиметричного контролю та іншої вимірювальної техніки, втрачених внаслідок окупації.

Очікувані результати:

забезпечення захисту персоналу, живої природи і території зони відчуження від вибухонебезпечних предметів та створення умов для збереження життя громадян; оснащення матеріально-технічними засобами та засобами індивідуального захисту спеціальних підрозділів, що забезпечують пожежну безпеку в зоні відчуження; відновлення належних умов Для роботи персоналу підприємств, установ та організацій, що провадять діяльність у зоні відчуження;

удосконалення безперервного автоматичного контролю радіаційного стану.

Реалізація Стратегії здійснюватиметься трьома етапами: перший етап — 2024—2026 роки, другий етап — 2027—2029 роки, третій етап — 2030—2032 роки. На кожному етапі передбачається затвердження та виконання операційних планів, які визначатимуть заходи з виконання завдань до кожної стратегічної цілі Стратегії.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

Джерелами фінансування заходів з реалізації Стратегії є кошти державного та місцевих бюджетів, а також кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяги видатків на здійснення Стратегії уточнюються щороку з урахуванням можливостей державного бюджету, конкретизації заходів за результатами їх виконання у попередні роки.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься також із застосуванням можливостей фінансової та технічної допомоги, яку надають Україні партнери із розвитку (країни чи міжнародні організації, що стали донорами).

Порядок проведення моніторингу, оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування

Органами, що забезпечують реалізацію цієї Стратегії, є центральні органи виконавчої влади.

Організаційне забезпечення та моніторинг реалізації Стратегії, а також координацію діяльності центральних органів виконавчої влади здійснює Міндовкілля.

До підготовки щорічного звіту про стан реалізації Стратегії можуть бути залучені, зокрема, експерти, організації громадянського суспільства, наукові установи.

Оцінка досягнення цілей Стратегії проводиться Міндовкіллям за результатами виконання трирічних операційних планів на 2024—2026 роки, 2027—2029 роки та 2030—2032 роки під час підготовки щорічних звітів про стан реалізації Стратегії у відповідних роках. За результатами оцінки формуються пропозиції з подальшої реалізації державної політики щодо розвитку території зони відчуження.

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 23 січня 2024 р. № 49-р

ОПЕРАЦІЙНИЙ ПЛАН
заходів з реалізації Стратегії розвитку територій у зоні відчуження і зоні
безумовного (обов'язкового) відселення на 2024—2026 роки

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Орієнтовний обсяг та/або джерела фінансування			Індикатори виконання
				2024 рік	2025 рік	2026 рік	
1. Забезпечення відтворення лісів, при- таманних те- риторії зони відчуження і зони безумов- ного (обов'яз- кового) від- селення (далі — зона відчу- ження)	1) оцінка потенціалу природного віднов- лення лісів зони від- чуження	ДАЗВ Міндовкілля Чорнобильський радіаційно-еколо- гічний біосфер- ний заповідник (за згодою)	2025 рік		в межах бюджет- них призна- чень		створено карту по- тенціалу природно- го відновлення лісів зони відчуження
	2) здійснення захо- дів з лісовідновлення (відтворення лісів)	ДАЗВ Міндовкілля Чорнобильський радіаційно-еколо- гічний біосфер- ний заповідник (за згодою)	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	проведено лісовід- новлення (відтворе- но ліси) на площі не менше ніж 100 гек- тарів
2. Здійснення водоохоро- нних заходів	забезпечення функ- ціонування водоохо- ронних гідротехніч- них споруд і систем	ДАЗВ Міндовкілля	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	проведено контро- льні огляди та тех- нічне обслуговуван- ня гідротехнічних споруд та систем затверджено науко- ве обґрунтування
	1) підготовка науко- вого обґрунтуван- ня технічних проєктів відновлення водно- болотних угідь	Міндовкілля МОН ДАЗВ заінтересовані органи Міндовкілля ДАЗВ	2025 рік		в межах бю- джетних призна- чень		затверджено кон- цепцію
3. Відновлен- ня вільно-бо- гатих	2) розроблення кон- цепції з визначення напрямів і пріорите- тів природоохоро- ної та іншої діяльнос- ті на осушених тор- фових болотах у зоні відчуження	ДАЗВ	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	відібрано проби та проведено польові і лабораторні вимі- рювання
	2) контроль вивезу радіоактивних речо- вин за межі зони від- чуження, відстеження та контроль радіацій- ного стану окремих елементів довкілля в надзвичайних си- туаціях	ДАЗВ	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	відібрано проби та проведено польові і лабораторні вимі- рювання
4. Проведен- ня оцінки ста- ну радіаційної безпеки, а та- кож прогнозу- вання радіа- ційного стану	3) радіаційний контро- ль радіаційно-не- безпечних об'єктів поводження з радіо- активними відходами	ДАЗВ	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	відібрано проби та проведено польові і лабораторні вимі- рювання
	4) радіаційний контро- ль з метою дози- метричного супро- водження персоналу зони відчуження та «самопоселенців»	ДАЗВ	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	відібрано проби та проведено польові і лабораторні вимі- рювання
5. Здійснення дозиметрич- ного контро- лю та удоско- налення про- цедури його проведення	1) контроль доз опромінення персо- налу і відвідувачів у зоні відчуження	ДАЗВ	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	забезпечено дози- метричним контро- лем 100 відсотків персоналу і відві- дувачів
	2) запровадження системи управлін- ня якістю з виконан- ня лабораторних ви- мірювань	ДАЗВ	2024 і 2025 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	отримано серти- фікат відповіднос- ті системи управ- ління якістю з вико- нання лабораторних вимірювань вимо- гам стандарту ISO 9001:2015

6. Збереження та відновлен- ня генофон- ду тваринно- го і рослинно- го світу, при- родних серед- овищ їх існу- вання	збереження біологіч- ного та ландшафт- ного різноманіття, зо- крема видів рослин та тварин, занесе- них до Червоної кни- ги України, та тих, що охороняються приро- доохоронними кон- венціями	ДАЗВ Міндовкілля заінтересовані органи Чорнобильський радіаційно-еколо- гічний біосфер- ний заповідник (за згодою)	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	збережено 66 видів рослин, що занесе- ні до Червоної книги України збережено 101 вид тварин, що занесе- ні до Червоної книги України
7. Охорона те- риторії Чор- нобильсько- го радіаційно- екологічного біосферного заповідника, його природ- них комплек- сів та об'єктів	1) створення мере- жі лісових пожеж- них станцій та пунктів збереження пожеж- ного інвентарю для забезпечення гасін- ня пожеж	ДАЗВ Міндовкілля ДСНС заінтересовані органи Чорнобильський радіаційно-еколо- гічний біосфер- ний заповідник (за згодою)	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	створено 1116 кіло- метрів мінералізо- ваних смуг та про- типожезних засло- нів на площі 11062 гектари
	2) створення міне- ралізованих смуг та протипожежних за- слонів	ДАЗВ Міндовкілля ДСНС заінтересовані органи Чорнобильський радіаційно-еколо- гічний біосфер- ний заповідник (за згодою)	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	створено 1116 кіло- метрів мінералізо- ваних смуг та про- типожезних засло- нів на площі 11062 гектари
	3) впровадження сис- теми відеоспостере- ження з виявлення пожеж	ДАЗВ Міндовкілля ДСНС заінтересовані органи Чорнобильський радіаційно-еколо- гічний біосфер- ний заповідник (за згодою)	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	створено 1116 кіло- метрів мінералізо- ваних смуг та про- типожезних засло- нів на площі 11062 гектари
9. Розвиток бази наукових досліджень, організація системи еко- логічного мо- ніторингу	1) розвиток системи збору і накопичення наукової інформації	Міндовкілля МОН ДАЗВ заінтересовані органи Чорнобильський радіаційно-еколо- гічний біосфер- ний заповідник (за згодою)	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	впроваджено систе- му збору і накопи- чення наукової ін- формації на базі ге- оінформаційної сис- теми та баз даних
	2) організація сис- теми екологічного мо- ніторингу	ДАЗВ Міндовкілля МОН заінтересовані органи Чорнобильський радіаційно-еколо- гічний біосфер- ний заповідник (за згодою)	2024— 2026 роки	в межах бю- джетних при- значень	в межах бю- джет- них призна- чень	в межах бюджетних призна- чень	проведено інвента- ризацію флори та фауни Чорнобиль- ського радіацій- но-екологічного бі- осферного запо- відника проведено феноло- гічні спостереження та опубліковано ка- лендар природи встановлено не мен- ше 13 автономних метеостанцій зареєстровано де- кларацію про готов- ність до експлуа- тації об'єкта будів- ництва
10. Створення сучасного на- уково-вироб- ничого комп- лексу з роз- витку джерел відновлюваної енергетики	1) реалізація у зо- ні відчуження пілот- ного проєкту віднов- люваної енергети- ки шляхом будівни- цтва сонячної (фото- електричної) електро- станції	ДАЗВ Міненерго заінтересовані органи міжнародні ор- ганізації (за зго- дою)	2025 рік			кошти ін- весторів	підготовлено висно- вки щодо можли- вості реалізації у зо- ні відчуження проє- ктів будівництва ві- троелектростанцій
	2) вивчення можли- вості реалізації у зо- ні відчуження проєк- тів будівництва вітро- електростанцій	Міндовкілля Міненерго ДАЗВ міжнародні ор- ганізації (за зго- дою)	2024— 2026 роки	кошти інвес- торів та між- народних ор- ганізацій	кошти ін- весторів та міжнарод- них органі- зацій	кошти ін- весторів та міжнарод- них органі- зацій	підготовлено висно- вки щодо можли- вості реалізації у зо- ні відчуження проє- ктів будівництва ві- троелектростанцій
	3) вивчення можли- вості реалізації у зоні відчуження проєктів розміщення та експлуатації малих мо- дульних реакторів	Міненерго Міндовкілля ДАЗВ Держатомрегу- лювання державне підпри- ємство «НАЕК «Енергоатом» (за згодою)	2024— 2026 роки	кошти інвес- торів та між- народних ор- ганізацій	кошти ін- весторів та міжнарод- них органі- зацій	кошти ін- весторів та міжнарод- них органі- зацій	підготовлено ви- словки щодо мож- ливості розміщен- ня в зоні відчуження та експлуатації ма- лих модульних ре- акторів
11. Створення в зоні відчу- ження сучас- ного багато- функціональ- ного комплек- су з управлін- ня відходами	реконструкція поліго- на твердих побутових відходів «Лелів»	Міндовкілля Мінінфраструк- тури Мінфін Мінекономіки ДАЗВ Держекоінспекція Київська місь- ка держадміні- страція	проти- гом одно- го року пі- ля припи- ннення або скасуван- ня воєнно- го стану				затверджено техні- ко-економічне об- ґрунтування рекон- струкції полігона твердих побутових відходів «Лелів»
12. Координа- ція та активі- зація наукових досліджень	1) організація та про- ведення наукових конференцій, семі- нарів, тренінгів у зоні відчуження	ДАЗВ МОН Національна ака- демія наук (за згодою) міжнародні органі- зації (за згодою)	2024— 2026 роки	кошти між- народних ор- ганізацій	кошти між- народних органі- зацій	кошти між- народ- них органі- зацій	проведено наукові конференції, семі- нари, тренінги
	2) проведення науко- вих досліджень	ДАЗВ Національна ака- демія наук (за згодою) міжнародні ор- ганізації (за зго- дою)	2024— 2026 роки	кошти між- народних ор- ганізацій	кошти між- народних органі- зацій	кошти між- народ- них органі- зацій	розпочато нові нау- кові проєкти
	3) налагодження співпраці з наукови- ми установами створення ефектив- ної інноваційної інфра- структури в зоні відчуження	ДАЗВ Національна ака- демія наук (за згодою) міжнародні ор- ганізації (за зго- дою)	2024— 2026 роки	кошти між- народних ор- ганізацій	кошти між- народних органі- зацій	кошти між- народних органі- зацій	укладено догово- ри про співпрацю та взаємодію створено дослід- нисько-інновацій- ну інфраструктуру «Чорнобильський науковий хаб»
13. Розвиток наукової та дослідницької інфраструкту- ри зони відчу- ження	1) опрацювання ма- теріалів польової фіксації нерухомих об'єктів культурної спадщини та підго- товка облікової доку- ментації	ДАЗВ МКІП Державний нау- ковий центр за- хисту культур- ної спадщини від техногенних ка- тастроф (за зго- дою)	2024 рік	в межах бю- джетних при- значень			внесено 50 нерухо- мих об'єктів до Пе- реліку об'єктів куль- турної спадщини

	2) проведення польових досліджень у зоні відчуження	ДАЗВ МКІП Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	протягом одного року після припинення або скасування війни	обстежено 46 нерухомих об'єктів культурної спадщини обстежено стан збереження 55 сільських кладовищ та підготовлено рекомендації щодо їх охорони	2) забезпечення офісним обладнанням підприємств, установ та організацій, що провадять діяльність на території зони відчуження	ДАЗВ громадські об'єднання та міжнародні організації (за згодою)	2024—2026 роки	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій	забезпечено підприємства, установи та організації, що провадять діяльність у зоні відчуження, необхідною комп'ютерною та офісною технікою (не менше 60 одиниць)
	3) підготовка облікової документації на об'єкти нерухокої культурної спадщини та внесення їх до Державного реєстру нерухомих пам'яток України	МКІП ДАЗВ Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	протягом одного року після припинення або скасування війни	внесено 20 об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України							
15. Проведення археологічних досліджень на городищі середньовічного Чорнобиля та на прилеглих територіях	1) археологічне дослідження фортифікаційних споруд городища Чорнобиля	ДАЗВ МКІП Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	протягом одного року після припинення або скасування війни	проведено археологічні розкопки на площі не менше ніж 60 кв. метрів							
	2) підготовка облікової документації для занесення городища літеписного Чорнобиля та інших щойно виявлених об'єктів до Державного реєстру нерухомих пам'яток України	МКІП ДАЗВ Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	протягом одного року після припинення або скасування війни	внесено п'ять об'єктів археологічної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України							
16. Комплектування та науково-технічне опрацювання архівних і музейних фондів	науково-технічне опрацювання архіву аудіовізуальних документів	ДАЗВ Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	2024—2026 роки	в межах бюджетних призначень	в межах бюджетних призначень	в межах бюджетних призначень	сформовано страховий фонд аудіовізуальних документів в обсязі: 1950 годин аудіо-записів; 21000 фотодокументів; 300 годин відео-записів державний інвестиційний проект подано на розгляд Міжвідомчої комісії з питань державних інвестиційних проектів				
17. Створення історико-етнографічного музейного комплексу	1) коригування державного інвестиційного проекту «Будівництво музейної експозиції під відкритим небом «Традиційне Чорнобильське Полісся» у м. Чорнобилі»	Міндовкілля ДАЗВ Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	протягом одного року після припинення або скасування війни								
	2) удосконалення постійно діючої експозиції «Пам'ять про отчий край» у м. Чорнобилі	ДАЗВ Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	протягом одного року після припинення або скасування війни	модернізовано музейну експозицію							
18. Створення Чорнобильського регіонального науково-інформаційного фонду етнокультурної спадщини	1) розроблення науково-довідкового апарату Чорнобильського регіонального науково-інформаційного фонду етнокультурної спадщини	ДАЗВ Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	2024—2026 роки	в межах бюджетних призначень	в межах бюджетних призначень	в межах бюджетних призначень	розроблено науково-довідковий апарат в частині архівного сегмента				
	2) підготовка та опрацювання інформаційного контенту Чорнобильського регіонального науково-інформаційного фонду етнокультурної спадщини	ДАЗВ Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (за згодою)	2024—2026 роки	в межах бюджетних призначень	в межах бюджетних призначень	в межах бюджетних призначень	сформовано фонд користування аудіовізуальних документів в обсязі: 1500 годин аудіо-записів; 12000 фотодокументів; 300 годин відео-записів				
19. Покращення умов приймання відвідувачів, облаштування маршрутів відвідування та туристичних локацій	удосконалення наявних та відкриття нових місць (локацій), створення тематичних експозицій (музеїв)	ДАЗВ ДАРТ	протягом одного року після припинення або скасування війни	удосконалено локацію «автостанція» у м. Прип'яті	удосконалено локацію «кафе річкового порту» (пристань) у м. Прип'яті	облаштовано музей-квартиру у м. Прип'яті	розроблено оцифровані моделі будівель м. Прип'яті та створено віртуальне місто				
20. Забезпечення контролю переміщення відвідувачів та оперативного реагування на надзвичайні ситуації	1) удосконалення інфраструктури електронних комунікаційних мереж	Міндовкілля ДАЗВ ДСНС	протягом одного року після припинення або скасування війни	забезпечено територію пролягання маршрутів відвідування зони відчуження покриттям високошвидкісного мобільного зв'язку не нижче четвертого покоління							
	2) забезпечення належного доступу до Інтернету на території зони відчуження	Мінцифри ДАЗВ	протягом одного року після припинення або скасування війни								
	3) впровадження моніторингу пересування груп відвідувачів	ДАЗВ	протягом одного року після припинення або скасування війни	впроваджено GPS-моніторинг пересування груп відвідувачів							
21. Здійснення гуманітарного розмінування забруднених вибухонебезпечними предметами території	здійснення гуманітарного розмінування територій зони відчуження	ДСНС Мінекономіки ДАЗВ громадські об'єднання та міжнародні організації (за згодою)	за рішенням Київської обласної військової адміністрації	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій	розмінувано територію, що прилягає до основних об'єктів поводження з радіоактивними відходами та майданчика Чорнобильської АЕС, площею не менше ніж 30 кв. кілометрів				
22. Закупівля матеріально-технічних засобів замість втрачених внаслідок окупації	1) придбання автомобільної техніки	ДАЗВ громадські об'єднання та міжнародні організації (за згодою)	2024 і 2025 роки	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій		придбано: не менше трьох великовантажних пожежних автомобілів; не менше одного автомобільного причепа для пожежогасіння; не менше чотирьох повнопривідних транспортних засобів високої прохідності; не менше шести тракторів				

23. Відновлення та удосконалення системи радіаційного моніторингу зони відчуження, поновлення засобів дозиметричного контролю, втрачених внаслідок окупації	1) відновлення та вдосконалення системи радіаційного моніторингу зони відчуження	ДАЗВ міжнародні організації (за згодою)	2024—2026 роки	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій	поновлено дозиметричний персонал зони відчуження на контрольно-дозиметричних пунктах «Паришів», «Діброва», «Старі Соколи»
	2) поновлення засобів дозиметричного контролю та іншої вимірювальної техніки	ДАЗВ міжнародні організації (за згодою)	2024—2026 роки	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій	кошти міжнародних організацій	встановлено: шість стаціонарних радіометрів забруднення для контролю забруднення персоналу; три портальних стаціонарних транспортних монітори контролю за несанкціонованим переміщенням радіоактивних джерел з контролем гамма- та нейтронного випромінювання; 12 радіометрів-дозиметрів альфа-, бета-, гамма- нейтронного випромінювання